

N E C R O L O G I E S

SALVADOR GALMÉS

* 1878 - † 1951

Salvador Galmés ha mort als setanta-tres anys, al seu poble natal de Sant Llorenç des Cardassar, on nasqué el 1878. Allà, a la casa familiar on s'era retirat el 1943, quan la malaltia cruel que lentament anà paralitzant-lo l'obligà a renunciar del tot a les seves activitats lullianes i a l'habilitació del Bisbat de Mallorca que havia exercit durant tants d'anys. Quan prengué aquesta decisió, ja feia temps que se sentia ferit de mort, i la lletra de les seves cartes ho deixava veure cada dia més. Per això el 1940 decidí de traspasar tot el seu material lullià d'estudi a la Província Franciscana de Mallorca, la qual es comprometia a continuar l'edició de les «Obres de Ramon Llull» després de la mort de mossèn Galmés. Per aquells temps encara confiava de dirigir-la amb l'ajut dels frares. El mal s'anà aguditzant implacablement, i hagué de renunciar a tota activitat. Pel desembre de 1943 m'escrivia: «El meu cap no fila ni debana, la meua vista s'esmussa a cada paraula i la meua mà se renega impotent a obeir-me... Tenc paràlisi en els nervis motors d'ambdós ulls, el dret sempre cluc, l'altre badaf amb una lliga d'esperadrap que em permet una mica de visió defectuosa i molt delicada... Com veis, estic reduït a una inactivitat total, sord, cec i gairebé immòbil.»

El tremp moral de mossèn Galmés, però, se sobreposava a tanta decadència física. El seu esperit no s'ensopia i servava la força lluitadora dels bons temps; en la incomunicació forçada en què vivia, treballava i semblava refer-se a estones quan es concentrava en algun tema dels estudis lullians que foren durant més de trenta anys la seva dèria principal. Així va escriure, vers 1946, aquella refutació de l'autenticitat del llibre *Benedicta Tu* atribuït a Ramon Llull i que fou publicada en el primer volum dels «Estudis Romànics» del nostre *INSITUT*. Recordo la sorpresa amb què vaig sentir-ne la lectura de boca del mateix mossèn Galmés el maig de 1947, un dia que amb l'enyorat Miquel Ferrà l'anàrem a visitar a Sant Llorenç. La malaltia havia cedit una mica, fora de la sordeïa, i semblava com quelcom refet sota el sol de la primavera en aquell casal pagesívol i confortable on vivia amb un nebot casat. Potser cap dels estudis lullians de mossèn Galmés no té tanta nefedat de línies i tanta precisió crítica com aquelles planes últimes de la seva vida. L'agressivitat que li havíem conegut de jove i que l'havia sostingut quan, lluitant tot sol amb dificultats econòmiques i amb l'oposició d'un altre temperament tan batallador com ell, havia firat endavant l'edició de les «Obres de Ramon Llull», no era pas adormida sota aquell cos mig paralitzat i privat d'oida. Com fiblaven les seves allusions a alguns dels novinguts al camp del lullisme! Ell n'havia fet l'objecte de la seva vida, i no li calia disfressar la figura de Ramon Llull amb les adherències ben intencionades, però mistificades de tants segles per a sentir-ne la grandesa. Allò que temia més — i reproduïxo textualment paraules seves — era que els continuadors de la seva obra veïessin Ramon Llull sota el vestit del «Raymundus Lullius llatinitzat, filòsof i pseudo-màrtir».

Mossèn Galmés fou l'home que trobà providencialment la Comissió Editora mallorquina de les «Obres de Ramon Llull» i que en mantingué la successió quan la mort anà privant-la dels seus elements de major eficàcia. En aquell estudi del carrer de l'Almudaina, en el casal on la Societat Arqueològica Lulliana tenia el seu museu i el seu estatge, mossèn Galmés passava les hores de la tarda transcrivint pacientment les fotocòpies o els còdexs que les biblioteques li confiaven en préstec, com un escriba medieval en el seu *scriptorium*. La seva sordera, tost iniciada, l'apartava de distraccions i converses. Lletra a lletra anava copiant planes i planes, ell tot sol: igual les qüestions abstruses de l'*Art demostrativa* o de la *Taula general* que les metàfores meravelloses de l'*Arbre de la Ciència*.

Havia cantat missa el 1904, tot cursant estudis lliures a la Facultat de Dret de Barcelona. Sota la protecció de mossèn Alcover entrà a treballar a la Vicaria eclesiàstica de Mallorca, i per influència d'ell començà, vers 1911, a transcriure el *Llibre de Contemplació* per a la Comissió Editora. Aviat tot el pes de l'obra va caure damunt d'ell. Vingueren les dissensions amb l'irascible canonge, com mossèn Galmés deia, i cap a les darreries de 1923 decidí de continuar per compte propi l'edició lulliana. Eren els temps de la Dictadura; fallaven subvencions, les dificultats econòmiques semblaven invencibles, de vegades se sentia pessimista, però mai no va defallir. L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS va convertir-se en compatró de l'obra, i fou salvada del col·lapse. Des del volum VI de les «Obres», aparegut el 1913, fins al XX, el 1938, tots duen a la portada el nom de mossèn Galmés com a editor. Només en el volum del *Blanquerna* surt un altre nom, el d'En Ferrà, al costat del seu. D'ell eren els pròlegs i estudis preliminars, amb l'excepció del de les obres rimades, i ell tot sol havia de resoldre els problemes de procurar-se fotocòpies dels còdexs de fora de Mallorca, de decidir els textos més autoritzats i de fer-ne la transcripció. És una empresa que sembla que excedeixi les forces d'un home sol i que fa pensar en la tenacitat que Ivo Salzinger va posar al servei de la publicació i traducció dels textos de l'edició de Magúncia. Sempre el nom de mossèn Galmés anirà unit a aquella obra, i no li calgué l'hora de la mort perquè tothom li reconegués el mèrit. Recordo un dia d'hivern de 1933, que uns estudiants engrescats de la nostra Universitat, entre els quals hi havia el malaguanyat Rosselló i Pòrcel, organitzaren un tedèum en una capella de la nostra Seu, a honor del centenari del naixement de Ramon Llull. Mossèn Llorenç Riber en fou l'oficiant. En sortir, sense que calgués cap paraula per a provocar-lo, com la concreció espontània d'un sentiment comú, decidírem d'enviar un telegrama d'homenatge a mossèn Galmés, ànima de l'edició de les obres catalanes del mestre. Aquell mateix any, i invitat per la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, va venir a prendre part en els actes commemoratius del Centenari i donà una conferència a la Universitat sobre *Ramon Llull plasmador del nostre idioma*.

La publicació bàsica de Mallorca no privà de temps a mossèn Galmés per a donar-nos altres edicions vulgaritzadores d'obres lullianes. Així, en la sèrie d'«Els Nostres Clàssics» donà el *Fèlix o Llibre de Meravelles* (4 volums, 1931-34) i el *Blanquerna* (2 volums, inacabat, 1935-47). Al volum XVII dels «Estudis Universitaris Catalans» donà a conèixer l'*Ars infusa* en text llatí inèdit i que hom creia perdut. Encara cal afegir a aquestes publicacions, a part d'altres

Salvador Galmés
P. M.